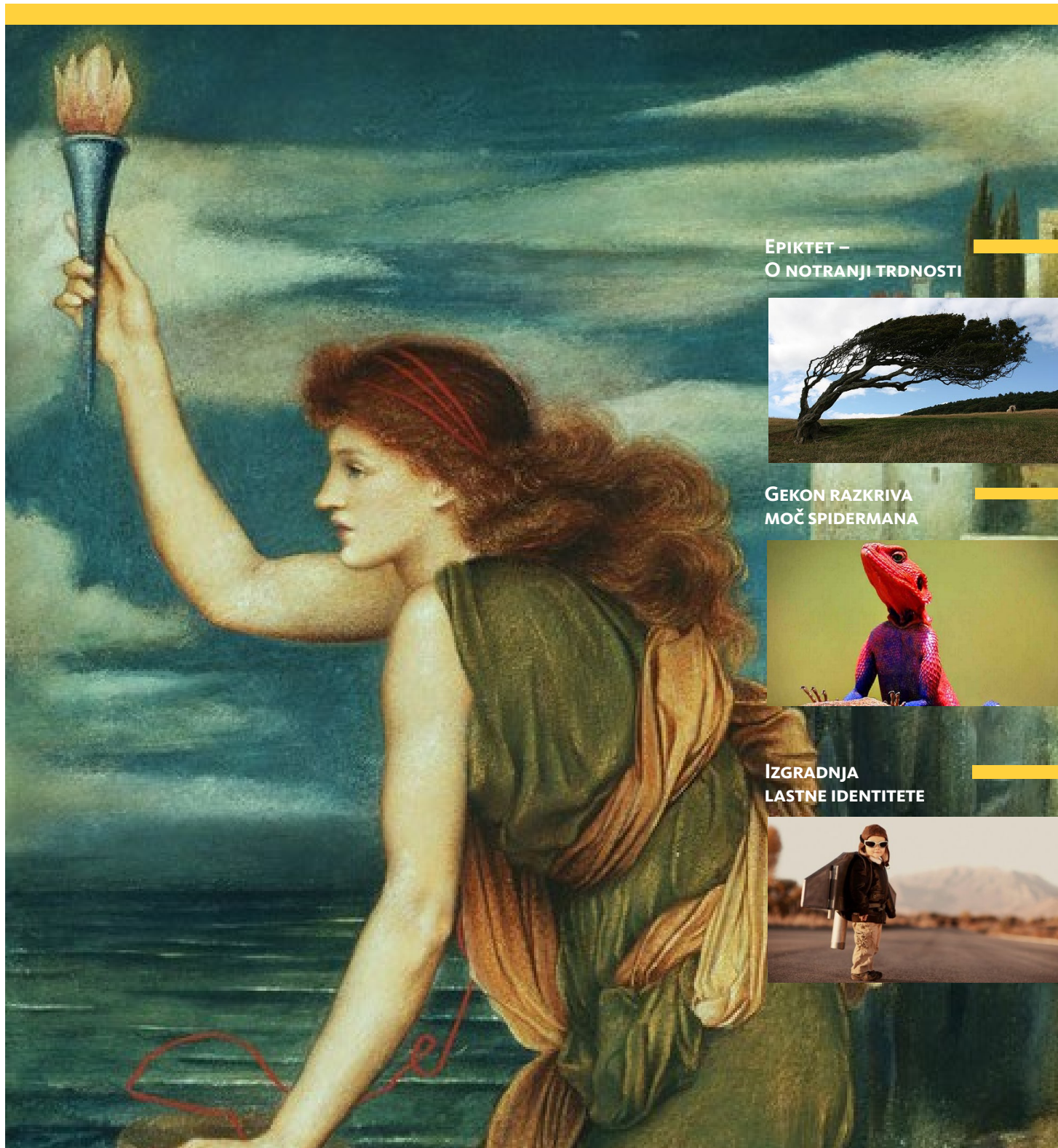
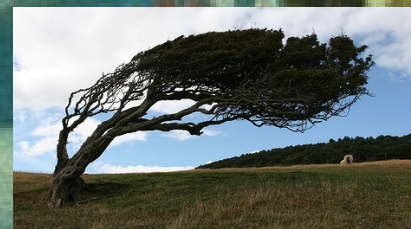

AKROPOLITANEC

— ZA BOLJŠEGA ČLOVEKA IN BOLJŠI SVET —

EPIKTET –
O NOTRANJI TRDNOSTI

GEKON RAZKRIVA
MOČ SPIDERMANA

IZGRADNJA
LASTNE IDENTITETE

www.akropola.org

FILOZOFIJA

KULTURA

PROSTOVOLJSTVO

NOVOST MED NAŠIMI IZDELKI EGIPČANSKI PAR

ZBIRKI ARHEOLOŠKIH REPLIK, KI JIH IZDELUJEMO, SE JE PRIDRUŽILA ŠE ENA.
PRIKAŽUJE EGIPČANSKI PAR, KI IZRAŽA MEDSEBOJNO PODPORO.
OBA GLEDATA V ISTO SMER; KAR ZGOVORNO PONAZARJA
STOPANJE PO SKUPNI POTOI PROTI SKUPNEMU CILJU.

TUDI PRI DRUGIH EGIPČANSKIH MOTIVIH LAHKO OPAŽAMO IZRAŽENE VRLINE, KOT SO
MILINA IN PLEMENITOST. TA ZAPUŠČINA NAM PRIPOVEDUJE O STANJU ČLOVEŠKEGA
DUHA V NAJSVETLEJŠIH OBDOBJIH EGIPČANSKE CIVILIZACIJE.

[KLIKNIITE ZA OGLEI PREOSTALIH REPLIK ...](#)

AKROPOLITANEC

B E S E D A
U R E D N I K A

NOVA AKROPOLA | kulturno društvo
www.akropola.org
 AVGUST 2016 | ŠT. 15

NASLOV

NOVA AKROPOLA | Ljubljana
 Wolfova 8, 1000 Ljubljana
 01/25 11 487

NOVA AKROPOLA | Maribor
 Tyrševa 7, 2000 Maribor
 02/620 32 40
 040 709 955

IZDAJATELJ

NOVA AKROPOLA SLOVENIJA
 bilten@akropola.org

UREDNIŠTVO

Glavni urednik: Stjepan Palajsa
 Urednik: Andrej Praček
 Prevajalka in lektorica: Klavdija Blažun
 Grafična oblikovalka: Nija Androjna

V TEJ ŠTEVILKI:

- EX LIBRIS: EPIKTET – O NOTRANJI TRDNOSTI 4
- BIOLOGIJA: GEKON RAZKRIVA MOČ SPIDERMANA 7
- SLIKSRSTVO: PRISEGA HORACIJEV 11
- MALA ŠOLA FILOZOFIJE: IZGRADNJA LASTNE IDENTITETE 13
- ZGodbica: MIŠ IN KMET 18

Iz premca potujoče barke, ki jo lahko trese dizelski motor, na svoji desni opazujem mogočno čer, kako dostojanstveno gleda iz morja in kako jo neprestano pozdravljajo mimoidoči valovi. Zdaj milo jo božajoči, zdaj besni z viharno silo udarjajo vanjo. Stoletja je že tam. Koliko škrlatnih zahodov je uzrla in koliko neviht doživela, koliko udarcev je prenesla? In še vedno stoji vzravnana, nepremična, dostojanstvena.

Trdna skala, čvrsto vkopana v nedrja zemlje ... ta čer je danes moja učiteljica. Ko bi le ljudje lahko kakor ta skala stoično prenašali vse bučanje valov življenja in bi naslednji trenutek, ko se nevihta poleže, lahko radostno, a nenavezano zrla v zlate cekine, ki se iskrijo na igrivi gladini, kjer se kakor otroka ves čas podita morje in veter? Trdna in neomajna gospa vse motri, in nič je ne vznemiri. Ne jeza, ne božajoči smeh vetra in morja. Dostojna čer razume njuno spreminjajočo se naravo, zato se jima ne prepušča. Ne, raje je svoja "stopala" vkopala še globlje v trdno kamnino, in tako lahko nenavezano spremlja vso to spremenljivost in razume, da sta tako večerni spokoj blage bonace kakor tudi besneče divjanje nenadne tramontane – igra zagonetnega plesa sonca in zemlje.

Uči me, da so v življenju stvari, ki se po svojih zakonitostih neizbežno odvijajo, ne da bi lahko vplivali nanje. Uči me tudi, da je vse, kar nas vznemirja, le kratkotrajno – naj bo prijetno ali neprijetno – in da moramo prepoznati, katere stvari so take narave. Prepoznati in ne iskati zatočišča v tem, kar ne bo nikoli popolnoma v naši moči.

Kam naj potem položimo svoja stopala? Kaj je ta trdna nepomična skala v naših življenjih? Kaj je to, o čemer govorijo najbolj modri ljudje, katerih stabilnost je tako očitna? Iščemo torej izvor vrlin, ta zagonetni duh, ta Jaz, katerega poznavanje se nam protislovno izmika – še posebej, če se nismo dovolj potrudili, da bi ga spoznali in v sebi še bolj "oživeli".

S široko odprtimi očmi zrem v sedaj že oddaljujočo se čer, tako zgovorno v svoji tišini, in uvidim, da sem le popotnik, ki plove skozi življenje, in da se mojstrim v veččinah varne plovbe. Vendar si ne želim, da bi me ves čas sem in tja premetavali nepredvidljivi vetrovi in valovi, zato pa moram ne le postati dober mornar, temveč tudi najti cilj, trdne temelje in se nanje opreti.

Hvala ti, stara častitljiva gospa, za zgled trdnosti in spokoja. Naj te uzrejo še ostali, ki bodo pluli tukaj mimo – naj te uzrejo in prepoznajo tvoje sporočilo.

Andrej Praček
 Urednik

EPIKTET — O NOTRANJI TRDNOSTI

TOKRAT SMO ZOPET IZBRALI NEKAJ ZANIMIVIH ODLOMKOV RIMSKEGA STOIŠKEGA FILOZOFA EPIKTETA (55–135). EPIKTET SE JE RODIL KOT SUŽENJ, ČEPRAV TEGA NI ŽELEL "PRIZNATI", SAJ JE MENIL, DA JE RESNIČNA SVOBODA TISTA NOTRANJA IN DA SO TISTE RESNIČNE VERIGE ZNOTRAJ NAS.

V IZBRANIH ODLOMKIH EPIKTET NA NEKOLIKO PROVOKATIVEN, VENDAR JASEN IN NEPOSREDEN NAČIN GOVORI O TEM, KAKO OSTATI NOTRANJE TRDEN TUDI V NAJTEŽJIH OKOLIŠČINAH, KAKO SE SPOPADATI S STRAHOM, KAKO V PRAKSI UDEJANJATI TO, KAR SMO SE NAUČILI, KAJ JE RESNIČNA SVOBODA ...

O NOTRANJI TRDNOSTI

Bog je določil ta zakon in pravi: "Če želiš nekaj dobrega, potem to pridobi od sebe. Ne reci: ne, to bom pridobil od nekoga drugega. Jaz pravim: ne, to pridobi od sebe. Če mi tiran na dvoru grozi, bom vprašal: kaj je v resnici s tem ogroženo? Če odgovori: vklenil te bom v verige, bom odvrnil: grozi mojim rokam in nogam, ne meni. Če odgovori: obglavil te bom, bom odvrnil: grozi mojemu vratu, ne meni. Če poreče: vrgel te bom v ječo, bom odvrnil: grozi mojemu celotnemu telesu, vendar ne meni. Če mi zagrozi z izgonom, mu bom odvrnil isto. Torej želiš povedati, da niti malo ne grozi *tebi*? Na to lahko odvrnem: če menim, da te stvari niso zame nič, potem je odgovor: ne. Če pa se katere koli od teh bojim, potem, da, lahko rečem, da grozi *meni*."

[...]

Da, poreče kralj, toda jaz si želim tudi nadzor nad tvojimi presojami. In jaz odvrnem: kdo pa ti je dal to moč? Saj vendar tujih presoj ne moreš šteti med svoje zmage. In kralj poreče: Zmagal bom z vcepljanjem strahu. Na to odvrnem: zdi se, da se ne zavedaš, da je razum podrejen le samemu sebi. On je svoj edini gospodar, kar odraža moč in pravičnost božje odredbe, ki pravi: močni bodo vedno premagali šibke. Na to boš porekel: deset je močnejših od enega. Da, odvrnem, vendar po čem? Po tem, da ljudi zapirajo v ječe? Po tem, da jim odvzamejo lastnino? Da, po grobi sili je deset ljudi res močnejših od enega. Toda en sam človek, ki zna ustrezno presojeti, je vseeno vreden več od desetih. Številke so tu nepomembne. Položi jih na tehtnico in videl boš, da bo človek z ustreznimi presojami pretehtal nad drugimi.

[...]

TEŽAVE SO PRILOŽNOST, DA POKAŽEMO NAUČENO

Temeljno je, da si zapomnimo naslednje, tako da bomo takrat, ko nastopijo težave, vedeli, da je napočil čas, da pokažemo, kaj smo se naučili. Učenec, ki je pravkar končal šolo in ki se znajde v težavah, je kot nekdo, ki je več v reševanju silogizmov¹. Če mu nekdo zada enostaven silogizem, bo odvrnil: "Daj mi težjega, želim si malo vaje."

Podobno se niti atleti ne želijo pomerjati z zlahka premagljivimi nasprotniki. "Ne more me dvigniti," bo porekel nekdo, "Ta drugi tekmeč je bolje grajen." Ne, ko nastopi kriza, tarnamo in pravimo: "Želel sem se še učiti." Česa pa si se želel še učiti? Če se nisi naučil teh stvari, da bi jih pokazal v praksi, čemu si se jih potem učil?

"ZAKAJ MENI NI POSTAVLJEN IZZIV, KAKRŠEN JE POSTAVLJEN NJEMU? TUKAJ SEDIM V KOTU IN PUSTIM, DA ŽIVLJENJE TEČE MIMO, MEDTEM KO BI SI LAHKO NA OLIMPIJSKIH IGRAH PRIBORIL LOVORIKO! KDAJ BOM POZVAN K TAKŠNI PREIZKUŠNJI?"

Domnevam, da je med vami nekdo, ki sedi tukaj in izgublja potrpljenje misleč: "Zakaj meni ni postavljen izziv, kakršen je postavljen njemu? Tukaj sedim v kotu in pustim, da življenje teče mimo, medtem ko bi si lahko na olimpijskih igrah priboril lovoriko! Kdaj bom pozvan k takšni preizkušnji?" Takšen bi moral biti tudi vaš pristop. [...]

STRAH IZHAJA IZ NEVEDNOSTI

Kdo je otrok? Tisti, ki je neveden in neizkušen. Pa vendar smo po tem, kar vemo, povsem enaki otroku. Kaj je denimo smrt? Strašljiva maska. Snemi jo in videl boš, da ne grize. Naposled se bosta morala duša in telo ločiti, tako kot sta bila ločena, preden smo se rodili. Zakaj bi se torej razburjali, če se ločita že zdaj? In tudi če se ne ločita zdaj, se bosta slej ali prej. In če se ločita zdaj,

zakaj bi to bilo tako? Zato, da bi se uskladili s ciklusom življenja. V kozmosu je namreč potrebno, da ene stvari nastanejo zdaj, ene pozneje – in potrebno je tudi, da ene stvari zdaj zapustijo prizorišče tega sveta. [...]

RESNIČNA SVOBODA JE OSVOBOJENOST OD STRAHU, ŽALOSTI IN TESNOBE

Osvobojenost od težav, osvobojenost od strahu – to je resnična svoboda. Ljudske množice se motijo, ko trdijo, da imajo možnost notranjega izgrajevanja in pridobivanja znanja le tisti, ki se rodijo svobodni. Toda raje verjemite filozofom, ki pravijo, da lahko le tiste, ki so od znotraj zgrajeni in imajo znanje, upravičeno imenujemo "svobodni". Naj to pojasnim: kaj je svoboda drugega kot to, da imamo moč živeti tako, kot si želimo? Odvrnil boš: to je edina svoboda. Nato te bom vprašal: ali želiš živeti tako, da delaš napake? Odvrnil boš: ne.

Nato bom porekel: torej nihče, ki dela napake, ni svoboden. Ali želiš živeti v strahu, žalosti in poln tesnobe? Seveda ne, boš odvrnil. Na to lahko porečem: torej nihče, ki živi v strahu, ni svoboden. Podobno je vsakdo, ki se je osvobodil žalosti, strahu in tesnobe, postal svoboden.

[...]

RESNIČNA FILOZOFIJA NAS UČI SAMOPREMA- GOVANJA IN NE RAZPRAVLJANJA

Kljub vsemu, kar sem ti povedal, vem, da boš, če se ti ponudi priložnost, odšel na oder in ponosno prebiral svoje govore ter se ponašal s svojo sposobnostjo razpravljanja. Ne počni tega.

Raje bi slišal od tebe: "Poglej, kako ne podlegam svojim željam, in poglej, kako mirno prestajam okoliščine, ki si jih ne želim.

To ti bom dokazal, ko napoči smrt, ko me doleti bolečina, ko me vržejo v ječo, ko me obsodijo, ko me javno osramotijo." To je resnični dokaz, da je mladenič uspešno opravil šolanje. Pozabi na vso ostalo snov, naj te ne premami to, da bi pred drugimi blestel s svojimi govori. In tudi če te kdo hvali, ne podleži tej hvali, temveč samo dajaj vtis, kot da nisi pomemben in da ne veš ničesar.

Vseeno pa drugim le pokaži, da ne podlegaš svojim željam, in da mirno prestajaš okoliščine, ki si jih ne želiš. Pusti drugim, naj se preganjajo po sodiščih, rešujejo logične zagate ali silogizme. Tvoja dolžnost je, da se pripraviš na smrt, ječo, mučenje, izgnanstvo in vsa druga podobna zla, ter da v takih okoliščinah ohraniš notranjo gotovost, ker imaš vero v tistega, ki te je poz-

val, da se z vsem tem soočiš, potem ko je presodil, da si vreden takšne vloge. Ko nase prevzameš vlogo, boš dokazal nadrejenost uma nad silami, ki niso odvisne od tvoje volje. Potem ne bo več zdelo tako protislovno ali nesmiselno naslednje protislovje: da bi morali biti notranje gotovi in hkrati previdni – notranje gotovi pri stvareh, ki so v naši moči in na katere lahko vplivamo, ter previdni pri stvareh, ki niso v naši moči in na katere ne moremo vplivati.

"POGLEJ, KAKO NE PODLEGAM SVOJIM ŽELJAM, IN POGLEJ, KAKO MIRNO PRESTAJAM OKOLIŠČINE, KI SI JIH NE ŽELIM. TO TI BOM DOKAZAL, KO NAPOČI SMRT, KO ME DOLETI BOLEČINA, KO ME VRŽEJO V JEČO, KO ME OBSODIJO, KO ME JAVNO OSRAMOTIJO."

¹silogízem -zma m (i) filoz.

sklepanje, pri katerem izhaja iz dveh trditev, izjav določen zaključek, sklep: dokazovati s silogizmi / Aristotelovi silogizmi (vir: SSKJ).

*Izbor iz dela *Epicetetus, Discourses and Selected Writings, Penguin Classics, 2008.*

GEKON

RAZKRIVA MOČ SPIDERMANA

KO OPAZUJEMO GEKONA, KAKO DIRJA PO STENAH NAVZGOR IN NAVZDOL S HITROSTJO KAKŠNEGA METRA NA SEKUNDO, SE NAM ZDI, KOT BI IMEL NEKAKŠNE SUPERMOČI, S KATERIMI KLJUBUJE ZAKONOM FIZIKE. Ž LAHKOTO PLEZA PO VSEH VRSTAH POVRŠIN IN SE NA NJIH OBDRŽI TUDI Z ENIM PRSTOM. LE KAKO MU TO USPE?

To čudo evolucije je v 4. stoletju pred našim štetjem opazil že grški filozof Aristotel, seveda pa ni pustila ravnodušnih niti današnjih raziskovalcev.

Ta njegova sposobnost lepljenja na površine seveda ne more biti v nasprotju s fizikalnimi zakoni, ki pa jih je bilo potrebno odkriti. Vse do leta 2002 so strokovnjaki gekonovo sposobnost oprijema pripisovali kapilarnim silam med podlago in dlačicami na njegovih stopalih, dokler niso v raziskavi pokazali, da ta ni mogoča na vseh površinah, po katerih se lahko gekon giblje. Ta teorija je bila zato opuščena.

Z nadaljnji raziskavami, pri katerih so si pomagali z elektronsko mikroskopijo, pa so dokazali, da so za ta pojav suhega oprijema "krive" t. i. Van der Waalove sile, ki delujejo med gekonovimi dlačicami in površino.

Raziskave so še pokazale, da gekon (vrste tokej) pri oprijemanju uporablja samo 3 % dlačic, kar je precej razumljivo. Vse njegove dlačice namreč ne morejo sodelovati hkrati, saj se ne morejo vse hkrati usmeriti enako, poleg tega pa pri hrapavi površini niti ne pridejo v stik vse dlačice enakomerno. Sile oprijema teh dlačic pa so dovolj velike, da že tako majhen odstotek dlačic gekonu omogoči trden oprijem.

Vendar gekonu še kako pridejo prav tudi preostale "odvečne" dlačice, ki jih večinoma ne uporablja, in sicer ob močnih tropskih viharjih, pri obrambi pred plenilci in ob morebitnih padcih, pri katerih se ujame za listje ali veje.

Oprijem, ki ga gekon ustvari s podlago, je neposreden, ne pušča lepljivih sledi in deluje na vsaki površini (tudi v vakuumu ali pod vodo).

Gekon spada v razred plazilcev, natančneje v red luskarjev (kamor se uvrščajo tudi kače). Obstaja več tisoč različnih vrst gekonov, ki merijo od 2 cm pa vse tja do 50 cm. Tehtajo od 150 do 300 g. Najbolj raziskan je gekon tokej, ki se s svojimi 35 cm dolžine uvršča med večje.

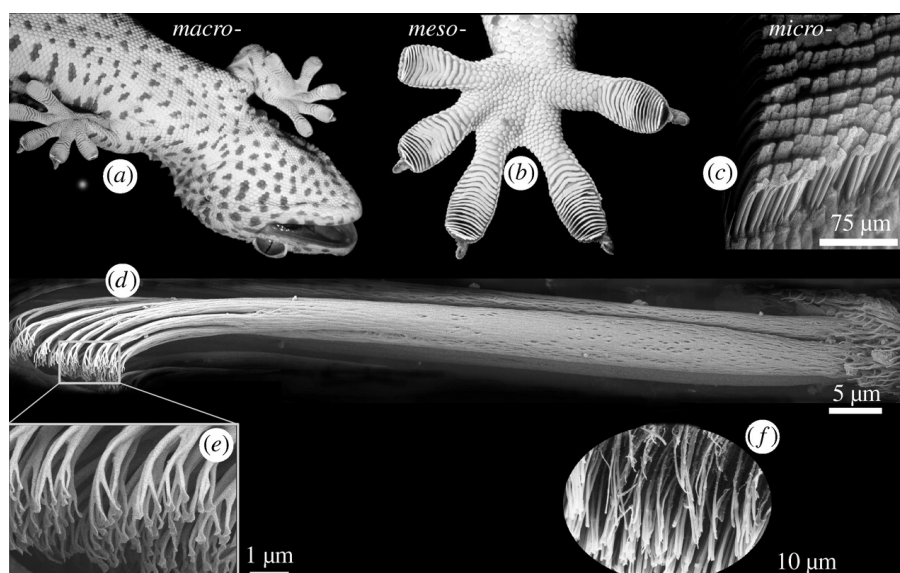
MEHANIZEM OPRIJEMA NA STOPALIH

Posebnost gekonov je v nenavadnem naravnem mehanizmu, ki so ga razvili. Evolucija je namreč njihova stopala oblikovala tako, da imajo na njih milijone suhih oprijemnih dlačic, ki jim omogočajo gibanje po skoraj vsaki površini. To je eden najbolj učinkovitih in okretnih mehanizmov oprijemanja podlage, ki omogoča premikanje po navpičnih in gladkih površinah v vse smeri.

Vsaka dlačica na stopalu najbolj raziskanega gekona tokej je dolga približno 110 μm in debela 4,2 μm , konica pa meri v dolžino približno 200 μm (enako je tudi debela) (je torej krajša od valovne dolžine vidne svetlobe). Sile, ki omogočajo ta mehanizem oprijema, se imenujejo Van der Waalove sile, ki gekonu omogočajo, da se na steni lahko obdrži že z enim samim prstom. Vendar pa so te sile zelo majhne. Kako to, da gekona obdržijo na površini, človek pa se s svojo dlanjo nanjo ne prilepi? Ključno

vlogo odigrajo ravno dlačice, ki so tako goste in tako tanke, da je njihova skupna stična površina izredno velika, med tem pa ko se naša dlan, pritisnjena na površino stene, z njo dejansko dotika le na nekaj mestih.

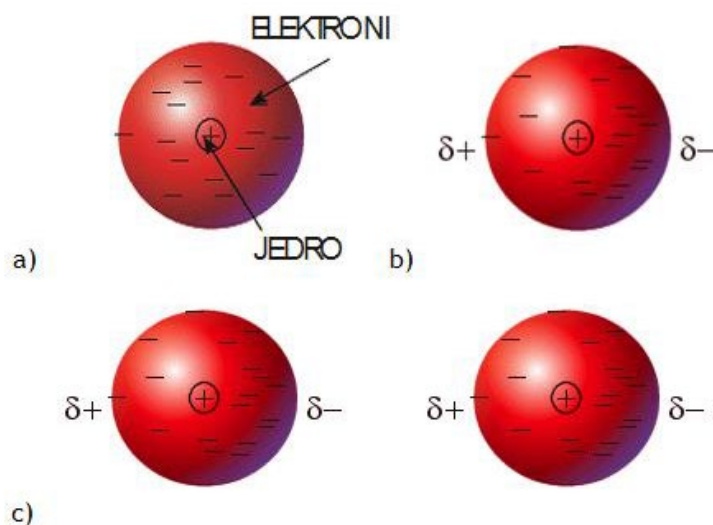
(A) (SPREDNJI) POGLED NA GEKONA, VZPENJAJOČEGA SE PO NAVPIČNI STEKLENI POVRŠINI
 (B) POVEČANA SLIKA GEKONOVEGA STOPALA
 (C) MIKROSKOPSKA SLIKA GEKONOVH SPATUL – DLAČIC, KI OMOGOČAJO OPRIJEM
 (D) MIKROSKOPSKA SLIKA ENE GEKONOVE DLAČICE
 (E) MIKROSKOPSKA SLIKA CEPITVE GEKONOVE DLAČICE
 (F) SINTETIČNA DLAČICA, IZDELANA IZ POLIAMIDA V LABORATORIJU RONALDA FEARINGA Z UNIVERZA KALIFORNIJE, BERKELEY Z UPORABO NANOMODULIRANJA

VAN DER WAALSOVE VEZI MED MOLEKULAMI

Van der Waalsove vezi so šibke privlačne sile med molekulami, ki jih povzročata neenakomerna razporeditev in gibanje elektronov v atomih molekul.

Ločimo tri vrste Van der Waalsovih vezi: orientacijske, indukcijske in disperzijske, celotna Van der Waalsova vez pa je seštevek prispevkov vseh treh vrst vezi.

Da bi si te zakone lažje razložili, stvar poenostavimo in si predstavljamo samo eno dlačico, pritisnjeno ob steno. Seveda je na koncu te dlačice več atomov, a za lažjo predstavo vzemimo samo en atom na konici te dlačice, ki postane polariziran (npr. pozitivni naboj se približa steni) in zato privlači elektron (negativni naboj) najbližjega atoma na steni. Tako med tem pozitivnim in

a) Zgradba atoma. b) Atom, v katerem so elektroni neenakomerno porazdeljeni. c) Polariziran atom inducira dipol v bližnjem atomu.

negativnim nabojem nastane privlačna sila med atomi. Ker se ti elektroni na koncu dlačic ne prestano gibljejo in jih je na tisoče, tako ves čas vzpostavljajo to privlačno silo.

Privlačna sila, ki deluje med posamezno gekonovo dlačico in steno, je po izračunih približno $20 \mu\text{N}$ (po meritvah $40 \mu\text{N}$ [prof. Kellar]) in ker vemo, da imajo vsa štiri gekonova stopala skupaj približno 6,5 milijona dlačic, to pomeni, da je lahko njihova skupna privlačna sila do 130 N (ki lahko zadrži maso približno 13 kg).

Največja sila, s katero bi se na primer 300-gramski gekon lahko držal na steni, je tako 43-krat večja od njegove teže, kar pomeni, da bi se bil gekon sposoben na steni obdržati tudi z enim samim prstom.

KAKO SPROSTITI TA MOČAN OPRIJEM?

Gekon pa se z lahkoto od stene tudi odlepi in to v picilih 15 ms . Ko premakne nogo, se namreč poveča razdalja med dlačicami in ste-

no, pri čemer popustijo šibke Van der Waalove sile med molekulami. Toda odlepiti vse dlačice na naenkrat je pretežko, ker je seštevek vseh sil velik. Toda posamezna dlačica navsezadnje k temu seštevku le malo prispeva, zato se naloga bistveno poenostavi, če dlačice odleplja postopoma. Za to gekon uporablja dva mehanizma, ki ošibita sile oprijema. Eden teh mehanizmov je podoben kot pri odlepljanju lepilnega traka. Gekon se namreč premika tako, da zavija stopala – jih postopoma dviguje od konic prstov proti sredini stopala in tako razceplja sile. Drugi mehanizem, ki so ga opazili znanstveniki, pa je, da se s povečanjem kota nad 30 stopinj med površino podlage in dlačico sile razcepijo in stopalo se odlepi. Pri povečanju tega kota se povečuje tudi odtržna napetost na robu konice dlačice, kar pretrga privlačne sile med molekulami.

NADALJNJE RAZISKAVE

Bolj ko so izpopolnjene merilne naprave in večji ko je razmah znanosti, bolj nam narava razkriva svoje zmožnosti, svoje

neverjetno iznajdljive mehanizme, ki jih je razvila za prilagoditev življenjskim razmeram na Zemlji.

In ker bi poznavanje teh sil človeku omogočilo, do sedaj neslutene zmožnosti, se seveda raziskave v tej smeri še niso končale, čemur pričajo dolgi sezname člankov, objavljenih na to temo.

Preučevanje gekonovega mehanizma oprijema zahteva povezovanje različnih znanstvenih področij, od biologije in biomehanike pa vse do kvantne mehanike. Ker pa narave ni vedno mogoče posnemati z umetnimi materiali, je najbrž plezanje po stropu za človeka še precej daleč, vendar se s temi odkritji človeštvo približuje odkrivanju novih možnosti, ki bi človeku pomagale predvsem v medicini, tehniki in športu.

Pripravila: Jerica Jerič

Viri: <https://www.sciencedaily.com/releases/2010/10/101015091452.htm>,
http://ciese.org/docs/gc/highlights/Fisher_CIESE_nano_FIN.pdf,
<http://rsta.royalsocietypublishing.org/content/366/1870/1575>

JACQUES LOUIS DAVID: PRISEGA HORACIJEV

SLIKA JACQUESA-LOUISA DAVIDA, SLAVNEGA FRANCOSEKEGA SLIKARJA IZ DRUGE POLOVICE 18. STOLETJA IN ZAČETKA 19. STOLETJA, GOVORI O RIMSKEM POJMU ČASTI IN SAMOŽRTVOVANJU ZA SKUPNO DOBRO, ZA DOMOVINO.

Samo zgodbo najdemo v Zgodovini Rima, ki jo je napisal eden od največjih rimskih zgodovinarjev, Tit Livij. Zgodba govori o dogodkih na začetku rimske republike, ko so leta 669 pr. n. št. potekali boji med Rimom in Alba Longo.

Rimljani in prebivalci Alba Longe so se dogovorili, da bodo premirje dosegli raje z dvobojem svojih največjih junakov kot pa z vsesplošno vojno.

Na strani Rima so bili trije bratje, trojčki – Horacijji, na strani Alba Longe pa prav tako trije bratje, trojčki – Kuriacijji. Na sliki vidimo tri brate Horacijjev dostojanstveni in odločni drži, medtem ko dajejo prisego svojemu očetu, ki v roki drži meče. Napeta, odločna in teatralna drža moških izraža njihova pogum in domoljubje. Linije, s katerimi so upodobljeni, so ravne in ostre. Kot njihovo nasprotje desno vidimo upodobljene ženske, polne obupa, ki so se prepustile žalosti. Njihove linije so mehke, ritmične in valujoče, s čimer je poudarjena čustvenost.

Sam dogodek ima elemente velikih grških tragedij, saj sta bili družini Horacijjev in Kuriacijjev povezani prek porok. Ena od sester Kuriacijjev je bila namreč poročena z enim od bratov Horacijjev in ena od sester Horacijjev je bila zaročena z enim od Kuriacijjev. Kakršni koli izid bi prinesel žalost obema družinama. Na sliki vidimo tudi, kako žalostna mati Horacijjev objema svoje vnuke.

Pečat grške tragedije nosi tudi velika moralna dilema, prikazana na tej sliki. Posameznika poziva, naj skupno dobro postavi nad lastna čustva – dati življenje za dobro skupnosti je glavno sporočilo slike.

V nadaljevanju tega prizora se spopadeta dve skupini – trije Horacijji proti trem Kuriacijjem.

Ko sta padla dva brata Horacijjev in je ostal samo eden proti trem bratom Kuriacijjev, je tisti od bratov Horacijjev, ki je preživel, uporabil zvijačo. Čeprav je tvegala, da bo v vseh drugih videti strahopetnejša, se je podal v beg. Cilj tega manevra je bil razbiti trojico nasprotnikov in se spopasti s vsakim posebej. Kuriacijji so mu eden za drugim sledili. Ko jih je tako dobil medsebojno ločene in razbite, se je obrnil in se spopadel z vsakim posebej. Tako je premagal vse tri Kuriacijje in Rimu prinesel zmago.

IZGRADNJA LASTNE IDENTITETE

STJEPAN PALAJSA
PRESEDNIK NOVE AKROPOLE V SLOVENIJI

Vsak človek ima svoj lastni potencial, svojo edinstvenost – z eno besedo: svojo identiteto, ki pa jo mora postopoma razviti.

VSE SE RAZVIJA

Povsem razumljivo je, da se ne rodimo že z vsemi potenciali udejanjenimi, in tudi to, da bodo ti zaživel le, če jih bomo v sebi primerno vzgojili. Tako kot se žito razvije iz semena, pri čemer gre skozi različne razvojne faze, vse do stanja zrelosti, ko obrodi in da veliko novih zrn, podobno bi se moralo razvijati tudi človeško bitje. Od nezavedajočega se in nebogljenega otroka vse do zrelega, močnega, zgrajenega odraslega človeka, ki se dobro zaveda samega sebe in sveta, v katerem živi. Odraslega človeka, ki deluje s hladno glavo, vendar z gorečim srcem. Odraslega človeka, ki ve, zakaj živi in kaj so njegove življenjske naloge.

AVTENTIČNOST

Vsak človek je edinstveno bitje, ki ima edinstvene sposobnosti, zavest in potrebe. Ne obstajata namreč dva človeka z

NADALJEVANJE PRISPEVKA IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

KAKO DOSEČI STABILNOST IN NOTRANJI RED DA BI SE LAŽJE SPOPADLI S TEŽKIMI ČASI

Temeljni dejavniki za doseganje stabilnosti:

- a) urejena persona,
- b) izgradnja lastne identitete,
- c) nujnost moralnega življenja in izgradnja hierarhije vrednot,
- d) zdrav odnos do družbe in drugih ljudi,
- e) smisel življenja.

enako kombinacijo elementov zavesti. Zavest posameznika pa se v določenem obdobju tudi izrazi na svojstven način, s katerim kar najbolj prispeva k celoti. Zato smo medsebojno različni in prav s to svojskostjo lahko najbolj prispevamo k celovitosti človeštva in sveta, ko se povežemo z drugimi. Ta naša svojskost, ki jo dosežemo z razvojem svojih potencialov, je naša identiteta. Ta se izraža prek različnih lastnosti, ki jih imamo različni ljudje. Tako so nekateri dobri organizatorji, drugi tenkočutni umetniki, tretji sposobni jasnih misli, četrti spretni pri delu, četrti inovativni itd., vsi skupaj pa se medsebojno dopolnjujemo.

Zato tudi ni naravno iskati enakost v zunanjih značilnostih ali si celo želeti biti povsem enaki komu drugemu. To pa še ne pomeni, da ne smemo imeti zgledov, virov navdiha in usmeritev, ki nam lahko samo pomagajo razviti potenciale.

Vsakdo bi torej moral imeti svojo voljo, svoje mišljenje, svoje izbire, svoje sanje – ohraniti svoj jaz. To so nekatere temeljne zahteve evolucije individualne zavesti. Zahteve, ki bi morale določati življenjsko smer vsakega posameznika.

Biti avtentičen je težka naloga

Za avtentičnost je potreben določen napor, vlaganje velike energije zavesti za doseganje tega vzvišenega cilja. Treba je namreč zgraditi svoj sistem vrednot, doseči vizijo in smisel življenja, določiti prioritete, cilje ... in nato vse to na svoj lasten način izražati.

Če nam življenje določajo drugi

Če nam življenje določajo drugi, nas to pogosto vodi k izgubi lastne identitete. Včasih se sicer zdi, da so namere teh drugih, zlasti naših bližnjih, plemenite, toda za to masko se vedno skrivajo egoizem ali lastna želja po moči nad drugim človekom ali želja, da bi mi uresničili ali nadaljevali njihove sanje.

To se seveda ne nanaša na skrbne in ljubeče starše, ki po svojih najboljših močeh otroku pomagajo najti svojo pot v življenje. Vendar bodimo vseeno previdni, saj lahko tudi takšni starši svoje želje preslikajo na nas, ne da bi se tega sploh zavedali. Ni namreč nujno, da so vse njihove želje enake našim vizijam in sanjam.

Če pa govorimo o ljudeh, ki imajo zaradi svojega položaja moč nad drugimi (šefi, uradniki, politiki ...) in nam želijo usmeriti tok življenja, moramo paziti, da nimamo pred seboj šibke ali tiranske osebnosti, ki se mora neprestano potrjevati prek drugih. Taki nas bodo namreč sebično izkoristili. Niti takim ljudem ne smemo dovoliti, da nam vsilijo svoje ambicije in nam jih prikazati, kot da so naše.

Bodimo torej pozorni na to, kaj so naša najgloblje sanje, in jih na svoji življenjski poti ne izdajmo.

Sam kreirati svoje življenje

Da bi to bilo mogoče, ne smemo dovoliti, da nam drugi, pa naj bodo to naši najbližji ali družba določajo, kakšno bo naše življenje. Družina, družba, okolje lahko ustvari samo okoliščine, oder na katerem igramo, toda režiser in glavni lik v tej drami moramo biti mi sami.

Življenje ni takšno, kakršnega so nam ustvarili drugi, temveč takšno, kakršno smo si oziroma si bomo ustvarili sami.

Toda sliko življenja smo pogosto oblikovali iz tujih, izposojenih elementov, in ne lastnih. Brez resnih meril smo vzeli malo tu, malo tam in tako izdelali svojo precej luknjasto in nepopolno sliko življenja, ki je bolj podobna tujskem Kurentu kot Apolonu Belvederskemu.

Žrtvovanje sebe še ne pomeni izgube sebe

Po eni strani moramo graditi svojo identiteto ter je ne žrtvovati na oltarju tujih želja in pričakovanj. Po drugi strani pa to ne pomeni, da nismo odgovorni in se ne žrtvujemo za druge, saj je to nekaj povsem drugega. Mati, ki živi, da bi svojim otrokom dala najboljše, in zanje iskreno žrtvuje dober del svojega življenja, ne izgublja svoje identitete, temveč ravno nasprotno – s tem jo gradi. S takšnim delovanjem postaja vse bolj plemenita, vse močnejša in vse bolj modra. Življenje za višji ideal, ki je usmerjen v dobro človeštva, ter plemenito in iskreno samoodrekanje ter služenje drugim so ključni dejavniki za izgradnjo lastne identitete.

Identiteta se gradi s premagovanjem težav

Če življenje primerjamo z odrom ali s filmom, lahko vidimo, da ima dober film težke in kompleksne elemente, glavni igralci pa so postavljeni pred zahtevne preizkušnje. Brez večjih življenjskih zahtev, neprijetnih okoliščin in težavnih izbir ne moremo niti zgraditi identitete. Človek je bitje, ki se postopoma gradi in ne rodi.

Biti avtentičen ne pomeni biti tog ali trdoglav

S tem se samo zapiramo v svojo trdnjavo stališč in mišljenj. Vse bolj se oklepamo tirnic življenja, po katerih potujemo samo v krogu. Moramo biti odprti do drugačnega mišljenja in

pogleda na svet ter pripravljeni spremeniti svoje stališče, če nam kdo pokaže boljšega. Če pa menimo, da je naše stališče ustreznjše, ga je treba pogumno zastopati.

USMERITVE IŠČIMO ZNOTRAJ SEBE

Notranji dialog

Vodil, odgovorov na bistvena vprašanja nikoli ne bomo našli zunaj nas. Znotraj nas je naše duhovno bitje, naše Sebstvo, ki je izvor pravega spoznanja in notranje moči. Z njim se moramo trajno povezati in vzpostaviti reden dialog. To pomeni, da bi morali začeti svojo zavest usmerjati navznoter. Tukaj se začne to, čemur Platon pravi "dialektika".

Pritegniti ideje iz abstraktnega v konkretno

Vendar ne zadostuje le notranji dialog. Ideje je treba iz sveta arhetipov pritegniti v zemeljsko realnost ter jim dati konkretno življenje. Če na primer pravice ne pritegnemo v vsakdanje življenje in ne živimo v skladu z njo, ostane le idejna abstrakcija.

Moč Sebstva oziroma moč duha je skoraj neomejena

Čeprav se zdi protislovno, svojo identiteto zares gradimo šele takrat, ko prenehamo misliti nase. S stališča razvoja osebnosti je pretirano ukvarjanje s samim seboj golo razmetavanje z energijo, ko pa gre za splošno koristne stvari, imamo vedno na voljo dovolj energije. Vendar s tem ko delujemo za splošno dobro, tudi posredno izgrajujemo sebe. Večja ko je potreba po tem, da dajemo, večji je tudi pretok energije, ki jo lahko damo. Da pa bi to bilo mogoče, je potrebno naslednje: zaupajmo bolj svojem notranjem bitju kot zunanji zahtevam. Če namreč podlegamo zunanji zahtevam, nam to pobere ogromno energije – izčrpajo nas. Ne razmetavajmo torej z energijo in dobili je bomo toliko, kolikor je potrebujemo. Naši potenciali so lahko skoraj neizčrpni. Zavedajmo se tega. Problem pomanjkanja energije je vedno v tem, da jo uporabimo za napačne stvari, in nikoli v tem, da bi je imeli premalo.

"VAŠA TELESA? ... ŠE NEKAJ LET IN NE BO JIH VEČ, VAŠE NESMRTNE DUŠE PA BODO OBSTAJALE ŠE NAPREJ. POSVETITE SE TOREJ SVOJIM NESMRTNIM DUŠAM."

J. A. LIVRAGA

IZGRADNJA IDENTITETE ZAHTEVA ČAS

Razmišljati o pomembnih stvareh

Pogosto zapravljamo čas z nepomembnimi stvarmi. Služba, zabava, politika, družinske skrbi – naša zavest je obremenjena pretežno s tem. Nekaj od tega je seveda pomembnega, toda velik del tega si ne zasluži toliko pozornosti, kakršno mu običajno namenjamo. Seveda moramo skrbeti za svoje telo kot tudi za svoje bližnje, toda kljub temu nam ostane še veliko časa in energije. Vendar ta čas običajno zapravimo v iskanju različnih vrst ugodja ali pa v obremenjevanju s stvarmi, ki dejansko niso naša skrb. Zavedajmo se, da nič od tega ne bo širilo naše zavesti. Skrbimo za telo, toda kaj je s pomembnejšim delom nas – z našo dušo? Treba je dati cesarju cesarjevo, toda tudi Bogu božje, je dejal učitelj iz Galileje.

Opazovati svet okoli sebe

Svet je poln čudežev. Za vsako, tudi najmanjšo obliko življenja se skriva neverjetno inteligentno urejen sistem. Opazujmo ga in se učimo. Odkrijmo ta misterij, to gibalno ozadje vseh stvari.

Veliko brati, vendar z merili

Branje nam daje širino pogleda. Omogoča nam, da oblikujemo misli, čustva in ideje, ki izvirajo iz nas. O marsičem, o čemer razmišljamo mi danes, so že nekoč prej premišljevali drugi. Predvsem pa se oprimo na starodavno modrost. Zakaj? Starodavnim modrecem in filozofom je bilo veliko bolj pomembno notranje življenje kot zunanji svet fenomenov.

Človek, ki je resnicoljuben in celo življenje išče, verjetno bolj pozna odgovore na določena vprašanja od nas, ki smo o njih razmišljali morda le nekaj ur v življenju.

Vzemimo si čas za razmišljanje

Sokrat je govoril, da bi si moral vsak človek vsak dan vzeti nekaj časa za filozofijo in razmišljanje. Ne zadostuje, da imamo o stvareh samo mnenje, temveč moramo o njih doseči spoznanje.

SMO DEL CELOTE

Če bomo opazovali povezanost narave, bomo uvideli, da vsi prispevamo k celoti in da smo vsi dragoceni del te celote – tako kot deli enega telesa, ter da ima vsak del svojo identiteto, da se mora noga tega telesa obnašati kot noga in ne kot roka ali uho. Na isti način moramo tudi mi najti svojo naravo (identiteto) in jo udejanjiti tako, da najdemo svoje koristno mesto v družbi.

Sedaj nam morda postaja jasno prej omenjeno protislovje – zakaj le z delom za splošno dobro izgrajujemo svojo identiteto in ne z danes tako popularnim delom na samem sebi ...

SPOŠTUJMO PRAVICO DRUGIH DO LASTNE IDENTITETE

Vsi imamo isto nesmrtno bistvo – po tem smo enakovredni v svoji različnosti. Vsako človeško bitje ima pravico do svojega življenja, do svoje volje, svojega mišljenja in svojih izbir. Seveda pa mora to pravico na enak način dopustiti tudi drugim oziroma ne delovati in živeti v škodo drugih.

Poleg tega se moramo zavedati, da je naš pogled na svet le eden med milijardami različnih pogledov. Ali je le eden med njimi pravilen? Tudi če bi to bilo tako, bi bila zelo majhna verjetnost, da je edini pravilen prav naš.

IZOGIBAJMO SE EGOIZMU

Sebični ljudje nikoli ne dosežejo svoje notranje identitete niti ne zgradijo svoje integritete. Življenje egoista se neprestano vrti okoli njega samega – toda to se nanaša na njegov zemeljski, nižji jaz, ne pa njegov pravi jaz, njegovo Sebstvo. Sebičen človek živi v svojem svetu, stkanem iz želja in iluzij. Takšen človek ne ve, niti kdo je niti za kaj živi. Ne zaveda se, da je na tem svetu samo zahvaljujoč temu, kar so mu dali usoda ali pa bližnji. Pozablja, da je veliki dolžnik življenju, svetu in drugim ljudem.

Sebičen človek ni sposoben ustvariti normalnih, zdravih medčloveških odnosov, poleg tega pa ni razvil empatije in ne more sočustvovati z drugimi.

V naslednji številki bomo govorili o nujnosti moralnega življenja in izgradnji hierarhije vrednot.

MIŠ IN KMET

Nekega dne je miš videla kmeta, kako nastavlja mišelovko. To odhiti povedat kokoši, ovci in kravi. Toda te ji odvrnejo: "Miš, to je tvoj problem, to se nas ne tiče."

Kmalu zatem se v mišelovko ujame kača in piči kmetovo ženo. Da bi jo pozdravili, so skuhali kokošjo juho, zaklali ovco, da bi pogostili tiste, ki so prišli pomagat, in nazadnje tudi kravo, da bi nahranili povablence na pogrebu, ko je umrla.

Miš pa je ves ta čas skozi svojo luknjico v zidu vse to opazovala in razmišljala o stvareh, ki se pač nikogar ne tičejo ...

ruska basen

NAPOVEDNIK DOGODKOV

Dogodki za mesec AVGUST in SEPTEMBER 2016.

Dogodki potekajo v prostorih društva v Ljubljani in Mariboru ali na vnaprej razpisani drugi lokaciji.

PAIDEIA – V ZGOJA IN OBLIKOVANJE ČLOVEKA ZA ŽIVLJENJE

Predavanje

TOREK, 23. 8., OB 19:00

Nova Akropola - Tyrševa 7, Maribor

TEMPLJARJI – VITEŠKI RED

Predavanje

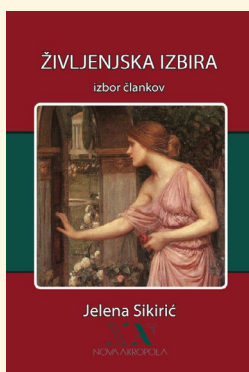
PONEDELJEK, 12. 9., OB 20:00

Nova Akropola - Wolfova 8, Ljubljana

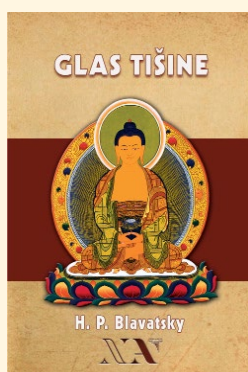
KNJIGE NOVE AKROPOLE

Knjige lahko kupite v prostorih društva.

Knjige večjega formata ali večjo količino malih knjižic pa lahko naročite tudi preko maila na info@akropola.org.

FORMAT 130 x 205 mm
159 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 12 €

FORMAT 130 x 205 mm
102 STRANI
TRDA VEZAVA
CENA: 10 €

FORMAT 105 x 148 mm
32 STRANI
MEHKA VEZAVA
CENA: 2 €

"Veličina pilotskega poklica je predvsem v tem, da združuje ljudi. Obstaja namreč le eno resnično bogastvo, in to so človeški odnosi. Če delamo samo za materialne dobrine, gradimo svojo temnico. Zapiramo se v samoto, s svojim denarjem, ki se spreminja v pepel in ne prinaša ničesar, kar bi bilo vredno življenja."

— Antoine de Saint-Exupéry, pisatelj in pilot